

ΙΣΤΟΡΙΚΟ & ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΤΙΡΙΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΤΕ

ΑΡΘΡΟ ΤΩΝ: ΕΡΗΝΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΟΥ, ΜΟΡΦΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΜΑΡΙΑΣ ΠΟΛΛΑΝΗ, Αρχιτεκτόνων Μηχ. - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΡΙΝΟ ΜΥΣΙ

Η αξιοποίηση του οικοπέδου επί των οδών Αιόλου και Σοφοκλέους, ιδιοκτησίας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, απασχολούσε την Εθνική Τράπεζα από τις αρχές του 1970. Η συμπλήρωση 100 χρόνων από την κατασκευή του κεντρικού της κτιρίου οδήγησε στην απόφαση να επισπευστούν οι διαδικασίες, ώστε το νέο κτίριο να σηματοδοτήσει την είσοδο της τράπεζας στο νέο αιώνα. Ο Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός έγινε σε δύο φάσεις, με προεπιλογή μελετητικών ομάδων βάσει εμπειρίας. Στην πρώτη φάση, (προεπιλογή, Μάιος 1997) εκδήλωσαν ενδιαφέρον 41 ομάδες, ενώ στη δεύτερη, (αρχιτεκτονικός διαγωνισμός, Φεβρουάριος 1998) κατατέθηκαν 20 προτάσεις. Το Μάιο του 1998 απενεμήθησαν συνολικά πέντε βραβεία.

Η ανάθεση μελέτης στο Α' βραβείο έγινε το Δεκέμβριο του 1998, ενώ η εκπόνηση της πλήρους μελέτης ολοκληρώθηκε το Μάρτιο του 2000.

Η κατασκευή του έργου προχώρησε επίσης σε δύο φάσεις. Η **πρώτη φάση** περιελάμβανε εκκαθαρές, αντιστηρίξεις και υποθεμελίωση της Αχαρικής οδού καθώς και το φέροντα οργανισμό των υπογείων, (Μάρτιος 1999 έως Αύγουστος 2000). Η **δεύτερη φάση** περιελάμβανε την ολοκλήρωση του συνόλου (Σεπτέμβριος 2000 έως Δεκέμβριος 2001).

Η μελέτη του διαγωνισμού έθετε ως βασική συνθετική επιλογή τη δημιουργία ενός κτιρίου που να βρίσκεται σε διάλογο με τα σημαντικά κτίρια που βρίσκονται στο άμεσο περιβάλλον. Αναγνώριζε ότι το νέο Κτίριο Διοίκησης της Εθνικής Τράπεζας ολοκληρώνει τη γωνία ενός σημαντικού οικοδομικού τετραγώνου του ιστορικού κέντρου των Αθηνών. Δεν είναι μόνον η αρχιτεκτονική των κτιρίων που έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα, αλλά και ο ρόλος τους στην οικονομική ζωή της χώρας που δίνει στο οικοδομικό τετράγωνο τη σημασία του.

Το Χρηματιστήριο Αξιών της Αθήνας, το Μέγαρο Μελά και το κεντρικό κτίριο της Εθνικής Τράπεζας, η όψη του οποίου καθώς αποτελεί το έμβλημα της Τράπεζας λειτουργεί σε σημειωτικό επίπεδο, αποτέλεσαν την πρόκληση για την ένταξη του νέου κτιρίου. Στο οικόπεδο είχαν βρεθεί σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα. Το κτίριο, τέλος, επρόκειτο να στεγάσει σημαντικές δραστηριότητες Διοίκησης της Τράπεζας. Τα ζητήματα αυτά έθεσαν το πλαίσιο για τη συνθετική επίλυση. Στόχος επομένως της αρχιτεκτονικής πρότασης ήταν:

- Η προβολή του μελλοντικού ρόλου της Τράπεζας,
- Η ανάδειξη των αρχαιοτήτων και η αρμονική ενσωμάτωσή τους στην ογκοπλασία του κτιρίου.
- Η αρμονική συνύπαρξη των διαφορετικών εποχών που αντιπροσωπεύουν τα κτίρια του οικοδομικού τετραγώνου. (Το Νέο Κτίριο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Ιστορικό Αρχείο ΕΤΕ, Δεκ. 1999).

Η επανοξιολόγηση των αρχαιοτήτων στο οικόπεδο από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού (αρχές Ιανουαρίου 1999) οδήγησε στη μερική ανατροπή της μελέτης του διαγωνισμού, καθώς περιόριζε σημαντικά το περίγραμμα των υπογείων, επηρέαζε κατακόρυφα στοιχεία του φέροντα οργανισμού και έθετε το ζήτημα της διατήρησης του αδιατάρακτου του εδάφους της Αχαρικής οδού. Η **ανάδειξη της σχέσης του κτιρίου με τις αρχαιότητες έγινε πλέον βασικό συνθετικό θέμα**. Η μελέτη πρότεινε τη μέγιστη δυνατή διαφάνεια στο ισόγειο με τη χρήση γυάλινων δοπέδων και την έμφαση στη νοηματική συνέχεια της Αχαρικής οδού που διαπερνά κατά το διαμήκη άξονα το κτίριο και φτάνει έως την πλατεία Κοτζιά.

Η έννοια της "διαφάνειας του ισόγειου" οδήγησε σε μία ακό-

μη συνθετική ανατροπή της αρχικής μελέτης του διαγωνισμού εισάγοντας το στοιχείο του αιθρίου, ενός πολυώροφου εσωτερικού κενού, με σκοπό να αναδείξει το δημόσιο χαρακτήρα του κτιρίου, να συνθέσει τις διαφορετικές χρήσεις κάθε ορόφου σε ένα σύνολο και να εντείνει την αναγνωσιμότητα του χώρου.

Το κτίριο σχεδιάστηκε με τη συμμετοχή του Ελβετού αρχιτέκτονα Mario Botta ως συμβούλου. Ο Mario Botta συνεισέφερε στοιχεία από το αρχιτεκτονικό του ιδίωμα, όπως η μετωπικότητα, η οργάνωση των όψεων, η στιβαρή ογκοπλασία, το ύψος. Οι Έλληνες μελετητές από την άλλη πλευρά, φέροντας τη συνολική ευθύνη εκπόνησης της μελέτης, συνεισέφεραν με την ανάγνωση του τόπου και της ελληνικής πόλης, την ανάδειξη των αρχαιοτήτων μέσα από το χειρισμό της διαφάνειας και του δημόσιου χαρακτήρα στο εσωτερικό με τη δημιουργία του αιθρίου. Στη φάση του διαγωνισμού καθορίστηκε από κοινού η κεντρική ιδέα που έμελλε στην πορεία της μελέτης να εμπλουτιστεί με τη σχέση του κτιρίου με τις αρχαιότητες και τη συνολική οργάνωση του εσωτερικού χώρου. Το κτίριο επομένως, αποτελεί τη ζεύξη του λεξιλογίου ενός από τους πιο σημαντικούς αρχιτέκτονες της εποχής μας με τη συνθετική προσπάθεια Ελλήνων αρχιτεκτόνων μελετητών.

ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Το κτίριο, με την προοπτική της Ακρόπολης στο βάθος της οδού Αιόλου, αποτελείται από ένα βασικό όγκο, τμήματα του οποίου αφαιρούνται με τρόπο ώστε το πρωταρχικό στερεό να παραμένει πάντα αντιληπτικά προσδιορισμένο. Η κύρια όψη του κτιρίου διαμορφώνεται προς την οδό Αιόλου, σε διάλογο με το κεντρικό κτίριο της Τράπεζας. Οι άλλες δύο όψεις αντιμετωπίζονται ως όψεις συνοδείας. Η χαρακτηριστική συμμετρία του παλαιού κτιρίου ενσωματώνεται ως βασική αρχή στην ογκοπλασία του νέου. Η **οργάνωση των κενών και των πλήρων, η ιεράρχηση των όψεων, η αναγνωσιμότητα των κατόψεων, η χρήση της γεωμετρίας και της συμμετρίας ως κανονιστικού συστήματος αρχών που διαπερνά συνολικά τη σύνθεση και η επιδιωκόμενη καθαρότητα της μορφής αποτελούν βασικές αρχές του κτιρίου**. Στόχος ήταν η δημιουργία ενός κτιρίου που εκφράζει την εποχή του, που "δένει" με το περιβάλλον του και που αναδεικνύει τις αρχαιότητες ενσωματώνοντας τις επί μέρους απαιτήσεις σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο.

Ο αρχιτεκτονικός χειρισμός της αφαίρεσης του όγκου από ένα πρωταρχικό στερεό συμβαίνει ταυτόχρονα στην οριζόντια και κατακόρυφη κατεύθυνση. Τμήματα του όγκου αφαιρούνται στο ισόγειο και σταδιακά στους άλλους ορόφους, ενώ το περίγραμμά του βασικού όγκου ολοκληρώνεται στη στέψη. Στο εσωτερικό του κτιρίου, η αφαίρεση τμήματος όγκου δημιουργεί το εσωτερικό αιθριο.

Το αιθριο και η διαμόρφωση του ισόγειου "μιλούν" για τη σχέση του κτιρίου με το φως. Το φυσικό φως διαπερνά το κτίριο. Δεν έχει σχέση μόνο με τα ανοίγματα των όψεων, ούτε η χρήση του είναι μονοσήμαντα λειτουργική. Αυτό που αφαιρείται από τον όγκο, αυτό που από μάζα μετατρέπεται σε κενό, καταλαμβάνεται από το φως που μετατρέπεται σε γενεσιουργό στοιχείο του κτιρίου. Το φως διαγράφει τα περιγράμματα των όγκων, και φτάνει μέχρι τις αρχαιότητες του ισόγειου. Το φως και η διαφάνεια μετατρέπονται σε αρχιτεκτονικό στοιχείο που σκοπό έχει να υποδηλώσει τις αντιθέσεις ανάμεσα στο συμπαγές και το διάφανο, το κενό και το πλήρες.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ:

Ε. Σακελλαρίδου, Δρ. Αρχιτέκτων,
Μ. Παπανικολάου, Αρχιτέκτων,
Μ. Πολλάνη, Αρχιτέκτων
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: Μ. Botta, Αρχιτέκτων

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:

Μ. Βουράκης, Θ. Χρυσομάλλης, Π. Ξυπερά,
Αρχιτέκτονες

ΣΤΑΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ:

ΒΑΣΙΣ - Σ.Υ.Σ.Μ. Α.Ε.
Χ. Μιλωνάς, Π. Αντωνιάδου, Α. Ζιάμου,
Ε. Σακελλαρίδου, Α. Μαυράκης,
Α. Βαλασόπουλος, Γ. Αποστολίδης,
Μ. Τενεδίου, Πολιτικός Μηχανικός

Η/Μ ΜΕΛΕΤΗ:

ΤΡΙΑΔΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ ΕΠΕ
Σ. Κολοκωνίτης, Α. Μίκας,
Ν. Νιάρκος, Η/Μ Μηχανολόγοι Μηχ.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ:

Κ. Δεμίρη, Δρ. Αρχιτέκτων,
Θ. Τριμαγλής, Αρχιτέκτων - Ακουστικός,
Κ. Τσοκαλίδης, Δρ. Πολιτικός Μηχ. - Εδαφομηχανικός,
Κ. Θεολογίδου, Αρχιτέκτων Αναστηλωτριά

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΑΝΤΟΧΗΣ ΙΘΩΝ:

Ε.Μ.Π. Τμήμα Χημικών Μηχ.,
Τομέας Επιστήμης και Τεχνικής των Υλικών

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙΠΛΩΣΗΣ - ΚΙΝΗΤΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ:

Ν. Ζωγράφος, Designer

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΡΓΟΥ:

Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών ΕΤΕ
Χ. Τζανατάκης, Γ. Τσουδερός,
Δ. Βλαχοπούλος, Γ. Παπαδόπουλος,
Χ. Παπακωνσταντίνου, Σ. Γουναρόπουλος,
Θ. Τρομάρας, Χ. Βαλανίδης

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΕΤΕ:

Ν. Δεσούλιας, Α.Σ. Καλλιγός,
Καθ. Σ. Αγγελίδης, Καθ. Γ. Συρμακέλης,
Καθ. Γ. Κοντορούπης

ΕΠΙΒΛΕΨΗ:

1η φάση:
Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών ΕΤΕ
2η φάση:
Planet AE Ernst & Young - Brown & Roots

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ:

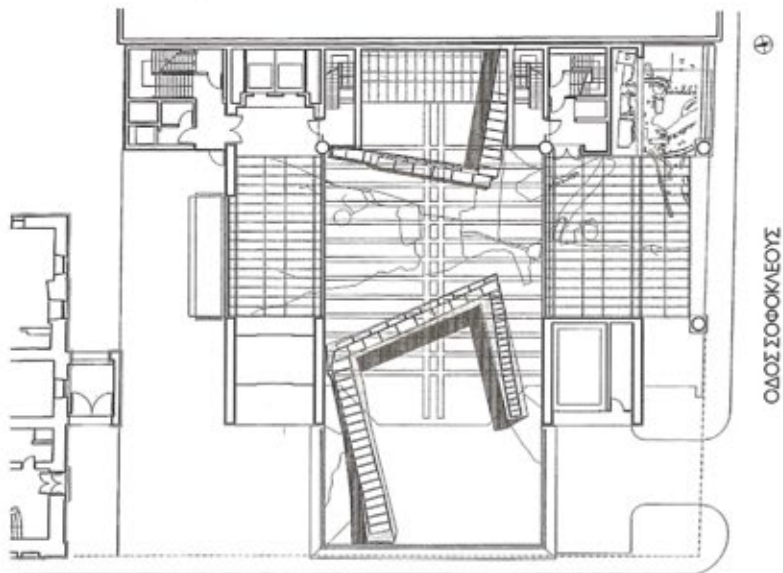
ΕΔΡΑΣΗ ΨΑΛΛΙΔΑΣ ΑΤΕ
(Εκκαθαρές, αντιστηρίξεις, υποθεμελίωση Αχαρικής Οδού, φέρων οργανισμός υπογείων),
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ
(Κατασκευή υπολοίπου έργου).

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ:

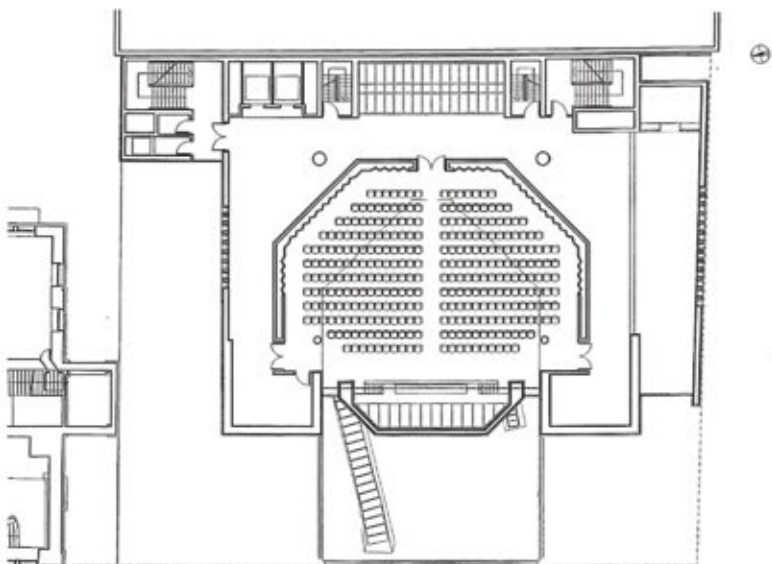
Ε. Σακελλαρίδου, Δρ. Αρχιτέκτων,
Μ. Παπανικολάου, Φ. Λομπρόνας,
Α. Οικονομίδου, Μ. Πολλάνη, Αρχιτέκτονες
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ:
Μ. Botta, Αρχιτέκτων

ΜΕΛΕΤΗ: 1998-2000
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ: 1999-2001

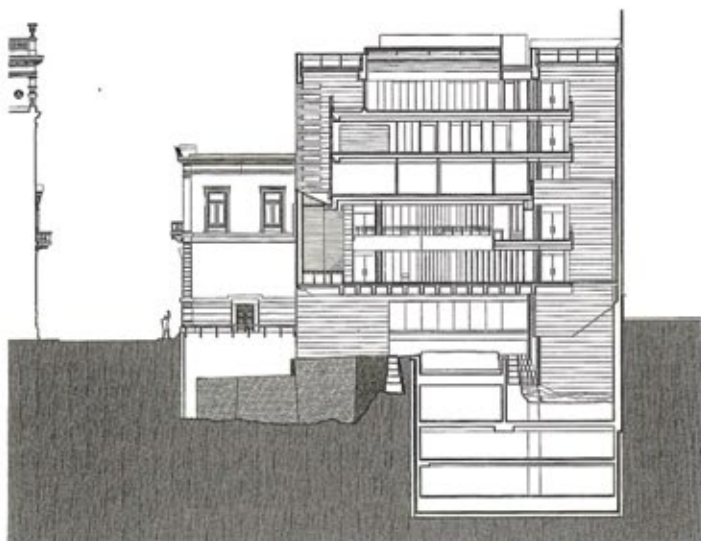

ΚΑΤΩΦ ΕΣΟΤΕΙΟΥ

ΚΑΤΩΦ 1ου ΟΡΟΦΟΥ - ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΝΕΔΡΑΣΕΩΝ

ΤΟΜΗ

- 1
Νυκτερινή άποψη του συνόλου με τα δύο παραδοσιακά κτίρια της πλατείας Κοτζιά και το μοντέρνο νέο Κτίριο Διοίκησης.
- 2
Μεταλλικές γέφυρες υποστήριξης και γυάλινα δάπεδα στο ισόγειο αφήνουν ορατή την Αχαρνήκη οδό που διασχίζει το κτίριο κατά το διαμήκη άξονα.
- 3
Άποψη του αθρίου από τον πέμπτο όροφο.

1

2

3

Η χαρακτηριστική ογκοπλασία του δημοσίου κτιρίου μεταλλάσσεται στο εσωτερικό σε ένα αίθριο που διαπερνά το σύνολο του κτιρίου, αφήνει το φυσικό φως να εισρεύσει άπλετο, δημιουργεί δημόσιο χώρο. Οι χώροι συστέλλονται και μετά πάλι διαστέλλονται καθώς περιβάλλουν το εσωτερικό κενό. Το γυάλινο δάπεδο στον 1ο όροφο αφήνει το βλέμμα να αντιληφθεί την τάφρο που βρίσκεται σε βάθος 9 m κάτω από το κτίριο και μετά να υψωθεί προς το "skylight" που στεγάζει την οροφή σε ύψος 17 m.

Τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα οδήγησαν στη χρήση της διαφάνειας για όλο το επίπεδο του ισόγειου, καθώς και για μέρος του 1ου ορόφου. Μεταλλικές γέφυρες και γυάλινα δάπεδα αφήνουν ορατές τις αρχαιότητες που έχουν υποθεμελωθεί με τρόπο ώστε το έδαφος να παραμένει αδιάτακτο. Η Αχαρνική οδός, ορατή κάτω από τα διαφανή γυάλινα δάπεδα, διατρέχει το ισόγειο. Υποθεμελιώνεται, ώστε να διατηρηθεί η στρωματογραφία του εδάφους σε βάθος 1,50 m, ενώ ορατά παραμένουν και τα υπόλοιπα αρχαιολογικά ευρήματα.

Ο χώρος του ισόγειου (ανοικτός από δύο πλευρές του κτιρίου σε μόνιμη βάση ως λειτουργικό μουσείο) μετατρέπεται σε υπαίθριο μουσείο της ιστορίας της πόλης. Η σιωπή του αρχαίου κόσμου που αναδύεται από το κτίριο αντιπαρατίθεται στην πολυμορφία και το πολύβουο της άμεσης περιοχής. Τη

σιωπή υποδέχεται το φως και η διαφάνεια που μετασχηματίζονται σε γέφυρες από γυαλί και μέταλλο που αιωρούνται. Το κτίριο εδράζεται ισχυρά επάνω σε τέσσερις πυλώνες που γεφυρώνονται με μεταλλικές γέφυρες και γυάλινα δάπεδα. Η σύνθεση μετατρέπεται σε παιχνίδι αντιστάσεων και η άρθρωση του κτιρίου με το έδαφος γίνεται βασικό συνθετικό θέμα.

Το κτίριο αποτελείται από ισόγειο και πέντε ορόφους, καθώς και τέσσερα υπόγεια που εκτείνονται κάτω από την Αχαρνική οδό. Τα δύο πρώτα είναι περιορισμένου μεγέθους και το περίγραμμά τους ακολουθεί το περίγραμμα των αρχαιοτήτων, ενώ τα δύο τελευταία χρησιμοποιούνται για στάθμευση αυτοκινήτων. Το κτίριο εξυπηρετείται στο σύνολό του, από δύο κλιμακοστάσια, δύο ανελκυστήρες προσώπων και ένα ανελκυστήρα υπηρεσίας. Στους πρώτους δύο ορόφους στεγάζεται η Αίθουσα Συνελεύσεων, ενώ στους υπόλοιπους ορόφους στεγάζονται γραφεία διοικητικής υποστήριξης, ένα εστιατόριο και ξενώνες Διοίκησης.

Η χρωματική ταυτότητα του κτιρίου δίνεται από μαύρο ματ γρανίτη στα δάπεδα, πωρόλιθο στο χρώμα της άμμου και ανοιχτόχρωμες ξυλεπενδύσεις σε οροφές και τοίχους. Η επένδυση του πωρόλιθου συνεχίζεται και στο εσωτερικό του κτιρίου, δίνοντας την αίσθηση της συνέχειας των ισχυρών δομικών στοιχείων.

Αποψη της αιθουσας συνελεύσεων. Φυσικό φως τονίζει το χώρο της σκηνής.

